

## Nr 29

**Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående studiesocialt stöd till utländska studerande, jämte motion.**

Genom en den 26 mars 1971 dagtecknad proposition, 1971: 81, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden, föreslagit riksdagen att

1. antaga vid propositionen fogade förslag till
  - a) lag om ändring i studiehjälpsreglementet (1964: 402),
  - b) lag om ändring i studiemedelsförordningen (1964: 401),
2. godkänna de riktlinjer för gäststipendier till utländska studerande som föredragande statsrådet förordat.

I samband med propositionen har utskottet behandlat en i anledning av propositionen väckt motion, 1971: 1434 av herr Hamrin m. fl. (fp, c).

Av propositionen återges i det följande, förutom författningsförslagen, endast vad föredragande statsrådet uttalat i fråga om gäststipendier till utländska studerande.

De vid propositionen fogade författningsförslagen har följande lydelse:

**Förslag till****Lag om ändring i studiehjälpsreglementet (1964: 402)**

Härigenom förordnas, att 3, 31 och 32 §§ studiehjälpsreglementet (1964: 402) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

## 3 §

Studiehjälp utgår till svensk studerande så ock till annan studerande, som är bosatt i riket.

Den som icke är svensk medborgare äger dock *icke* rätt till studiehjälp, om han bosatt sig i riket huvudsakligen i syfte att här vinna utbildning.

Den som icke är svensk medborgare äger dock rätt till studiehjälp *endast* om han bosatt sig i riket huvudsakligen i *annat* syfte *än* att här vinna utbildning.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

31 §

Annan studiehjälp än studiebidrag eller förhöjt studiebidrag utgår endast efter ansökan.

Annan studiehjälp än studiebidrag eller förhöjt studiebidrag utgår endast efter ansökan. *I fråga om studiehjälp till den som ej är svensk medborgare kräves dock alltid ansökan.*

32 §

Beslut om studiehjälp meddelas, där ej annat följer av andra eller tredje stycket, av skolstyrelsen, om läroanstalten står under dess förvaltning, och eljest av rektor.

Beslut om studiehjälp meddelas, där ej annat följer av andra, tredje eller fjärde stycket, av skolstyrelsen, om läroanstalten står under dess förvaltning, och eljest av rektor.

Beslut om behovsprövat tillägg till studiebidrag så ock beslut om studielån eller om studiehjälp för studier utom riket meddelas av centrala studiehjälpsnämnden.

*Fråga om sökande som icke är svensk medborgare enligt 3 § äger rätt till studiehjälp prövas av centrala studiehjälpsnämnden. Har nämnden tidigare funnit sökanden äga sådan rätt till studiehjälp eller rätt till studiemedel enligt 5 § studiemedelsförordningen (1964: 401), skall han, när han senare ånyo ansöker om studiehjälp, anses äga rätt till studiehjälp enligt 3 § utan ny prövning av nämnden, om han fortfarande är bosatt i riket. Om sist nämnda villkor är uppfyllt prövas i ärende om behovsprövat tillägg till studiebidrag eller studielån av centrala studiehjälpsnämnden och i ärende om annan studiehjälp av skolstyrelsen eller rektor.*

Fråga som avses i 29 § prövas av centrala studiehjälpsnämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

**Förslag till**

**Lag om ändring i studiemedelsförordningen (1964: 401)**

Härigenom förordnas, att 5 och 34 §§ studiemedelsförordningen (1964: 401) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse<sup>1</sup>**Föreslagen lydelse*

## 5 §

Studiemedel utgå till svensk studerande så ock till annan studerande, som är bosatt i riket.

Till den som ej är heltidsstuderande utgå studiemedel endast om han bedriver studierna på minst halvtid och på grund av förvärvsarbete, vård av egna barn eller andra särskilda skäl ej kan bedriva studier på heltid.

Den som icke är svensk medborgare äger *icke* rätt till studiemedel, om han bosatt sig i riket huvudsakligen i syfte att här vinna utbildning.

Den som icke är svensk medborgare äger rätt till studiemedel *endast* om han bosatt sig i riket huvudsakligen i *annat syfte än* att här vinna utbildning.

## 34 §

Ansökan om studiemedel prövas av studiemedelsnämnd *eller för fall, beträffande vilka Konungen så förordnar, av centrala studiehjälpsnämnden.*

Ansökan om studiemedel prövas av studiemedelsnämnd *om ej annat följer av andra stycket eller av bestämmelser som avses i tredje stycket.*

*Fråga om sökande som icke är svensk medborgare enligt 5 § äger rätt till studiemedel prövas av centrala studiehjälpsnämnden. Har nämnden tidigare funnit sökanden äga sådan rätt till studiemedel eller rätt till studiehjälp enligt 3 § studiehjälpssystemet (1964: 402), skall han, när han senare ånyo ansöker om studiemedel, anses äga rätt till studiemedel enligt 5 § utan ny prövning av centrala studiehjälpsnämnden, om han fortfarande är bosatt i riket. Om sist nämnda villkor är uppfyllt prövas av studiemedelsnämnd eller i fall som avses i bestämmelser enligt tredje stycket av centrala studiehjälpsnämnden.*

*Även i andra fall än som avses i andra stycket prövas ansökan om studiemedel av centrala studiehjälpsnämnden enligt bestämmelser som Konungen meddelar.*

Fråga om återkrav enligt 32 § prövas av centrala studiehjälpsnämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

<sup>1</sup> Med nuvarande lydelse avses den lydelse som har föreslagits i prop. 1971: 37 och som har tillstyrkts av utskottet i betänkandet SfU 1971: 28.

## Föredraganden

---

Det är enligt min mening angeläget att studerande från andra länder får möjlighet att som g ä s t s t u d e r a n d e vistas i Sverige. Man bör enligt min mening räkna med att dessa studerande själva kan svara för sitt uppehälle, i första hand genom att föra med sig hemlandets studiesociala förmåner. Som jag antytt i det föregående tillämpar emellertid inte alla länder principen att studiestödet kan föras med vid studier i annat land. Enligt min mening bör man därför väsentligt utöka antalet gäststipendier i Sverige för utländska studerande.

Svenska institutet förfogar f.n. över ca 65 stipendier vilka i huvudsak används för bilateralt utbyte. Institutets gäststipendier utgår med 850 kr. i månaden jämte visst dyrortstillägg. För budgetåret 1972/73 bör 100 gäststipendier av ny typ inrättas. I vilken takt eventuella ökningsar skall ske får bedömas från år till år. Denna form av gäststipendier bör kunna inncnas i högst tre år och bör utgå med årsbelopp motsvarande studiemedlen, dvs. vid basbeloppet 6 900 kr. sammanlagt 9 660 kr. Stipendierna bör administreras av Svenska institutet. Jag vill framhålla angelägenheten av att urvalet av stipendiater blir allsidigt.

---

## Motionen

I motionen 1971: 1434 har hemställts

»att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 81 måtte besluta

1. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

a) att förslag föreläggs 1971 års höstriksdag om en utvidgning av de studierådgivande och kurativa insatserna för utländska studerande

b) att en utredning tillsätts med uppgift att framlägga förslag rörande den framtida utformningen av utländska medborgares studiemöjligheter i Sverige i enlighet med vad som anges i motionen

2. att uttala att som villkor för rätt till studiestöd bör för annan än flykting och övriga i propositionen exemplifierade grupper liksom i nuvarande praxis gälla att vederbörande skall ha vistats och förvärvsarbetat i Sverige under en period av ett år.»

## Utskottet

Enligt nu gällande regler är utländsk studerande som är bosatt i Sverige jämställd med svensk studerande i fråga om rätt till studiestöd. Sådant stöd utgår dock inte till den som bosatt sig i riket huvudsakligen

i syfte att vinna utbildning här. Med undantag för bl. a. flyktingar och den som är gift med svensk medborgare krävs f. n. enligt praxis att invandrare för att kunna erhålla studiestöd skall ha vistats och arbetat cirka ett år i Sverige. Handläggningen av ansökningar om studiestöd sker — inom studiehjälpssystemet — vid skolstyrelser och rektorsexpeditioner och — inom studiemedelssystemet — vid studiemedelsnämnderna. I syfte att under kortare tid ge visst studiefinansiellt stöd åt utländska gäststuderande utdelas f. n. ett begränsat antal stipendier, som administreras av Svenska institutet. Förutsättningen för tillträde till svensk högre läroanstalt är att den utländske studeranden har en grundexamen, som berättigar till inträde vid motsvarande läroanstalt i hans hemland. Kunskaper i svenska språket är däremot inte något krav.

På grundval av förslag från kommittén för utländska studerande dras i propositionen upp nya riktlinjer för behandlingen av utländska medborgare i studiesocialt avseende. I överensstämmelse med nuvarande ordning behandlas i propositionen invandrare och gäststuderande som två separata grupper.

I fråga om invandrare uttalas att huvudprincipen alltjämt bör vara att endast den som är inlemmad i det svenska samhället bör ha rätt till svenskt studiesocialt stöd. Detta anges innebära att studiestöd bör utgå till utlänning som mottagits under sådana omständigheter att det klart kan förutsättas att han kommer att stanna i Sverige. Till denna kategori hänförs i första hand flyktingar och därmed jämförbara grupper. För övriga utlänningar uppställs som villkor för rätt till studiestöd att vederbörande med erforderliga tillstånd vistats och arbetat i Sverige under en sammanhängande period av två år, om inte särskilda omständigheter förkligger, t. ex. en nära familjebandknytning. Beträffande handläggningsordningen föreslås att centrala studiehjälpsnämnden i fortsättningen skall pröva principfrågan om utlännings rätt till studiestöd. Enligt förslaget skall nämndens behandling av sådana ärenden ske inom en nyinrättad delegation, vari skall ingå företrädare för utbildnings- och invandrarmyndigheter samt studerandeorganisationer.

För att utvidga möjligheterna för utlänning att vistas här som gäststuderande bör enligt propositionen fr. o. m. budgetåret 1972/73 inrättas 100 gäststipendier av ny typ. Stipendierna skall kunna innehåsa i högst tre år och föreslås utgå med ett årsbelopp motsvarande studiemedlen, dvs. med nuvarande basbelopp 9 660 kr.

I motionen 1971: 1434 framförs kritik mot åtskilliga av de i propositionen framlagda förslagen. En väsentlig brist i propositionen är enligt motionärerna att den inte tar upp de mera principiella överväganden rörande utländska studerande och deras antal, som borde ligga till grund för åtgärder på detta område. Motionärerna anser att det beträffande antalet utländska studerande kan finnas skäl för någon form av reglering, som skulle anknyta till principerna för vår invandringspolitik i

stort. För nordiska studerande innebär förslaget enligt motionärerna en avsevärd försämring, som strider mot andan i det nyligen undertecknade nordiska kulturavtalet. Även den föreslagna ändringen av handläggningsordningen kritiserar. Ärenden rörande utlännings rätt till studiestöd är enligt motionärerna av invandringspolitisk natur och bör därför ej avgöras av centrala studiehjälpnsnämnden utan läggas under annan instans. Möjligheter att överklaga beslut i sådana ärenden bör tillskapas. I motionen ifrågasätts vidare om den föreslagna tidsgränsen för innehav av de nya gäststipendierna — tre år — är lämplig. Vid bedömningen härav måste man enligt motionärerna, som utgår ifrån att tillfredsställande kunskaper i svenska kräver cirka ett års studier, ta hänsyn till att det inte kan vara meningsfyllt för en utländsk studerande att återvända utan fullföljd examen. Motionärerna framhåller vidare att det krävs ytterligare insatser vad gäller svenskundervisningen för utländska studerande.

De kritiska synpunkter, som enligt det nu anförda framförs i motionen, utmynnar samtliga i ett krav på tillsättande av en utredning med uppgift att lägga fram förslag om den framtida utformningen av utlännings studiemöjligheter i Sverige. I avvaktan härpå bör enligt motionärerna det nuvarande kravet på ett års vistelse här för rätt till studiestöd bibehållas. Den föreslagna skärpningen i detta hänseende bör således inte genomföras. I motionen yrkas att riksdagen måtte göra ett uttalande av denna innebörd.

Frågan om reglering av antalet utländska studerande behandlades även av kommittén för utländska studerande. Kommittén föreslog att en sådan reglering skulle ske beträffande de invandrare, som påbörjar sin vistelse här med studier. Flera remissinstanser har i princip anslutit sig till förslaget men har däremot uttryckt delade meningar om vilka kriterier som skall vara avgörande för bedömningen av hur många utländska studerande regleringen skall omfatta. Utskottet vill för egen del ansluta sig till den uppfattning i frågan, som föredragande statsrådet givit uttryck för. Denna innebär att rätten till studiestöd från något av de två studiesociala systemen inte bör göras beroende av någon reglering i form av tillståndsgivning eller genom något system av fastställda kvoter för antalet utländska studerande, som skall tillåtas invandra. Rätten till studiestöd bör i stället utformas med hänsyn till utlännings faktiska anknytning till Sverige. Huvudprincipen bör även i fortsättningen vara densamma, som gällt sedan det studiesociala systemet infördes, nämligen att endast den som kan anses inlemmad i det svenska samhället bör ha rätt till svenskt studiestöd. Ekonomiskt stöd åt utländska medborgare som kommer till Sverige i syfte att utbilda sig här bör däremot — såsom föreslagits i propositionen — utgå i form av stipendier.

Vad gäller nordiska studerande hänvisar föredragande statsrådet till en resolution, som antogs vid nordiska undervisningsminis-

termötet 1959 och som innebar att nordiska studerande skulle kunna föra med sig studiestödet från det egna landet vid studier i annat nordiskt land. En särskild nordisk kommitté undersöker f. n. tillämpningen av nuvarande regler. I likhet med föredraganden anser utskottet att för nordiska studerande bör, i avvaktan på resultatet av detta kommittéarbete, gälla i huvudsak samma regler som för utländska studerande i övrigt.

Nuvarande ordning för handläggning av ärenden om studiestöd åt utlänning har i vissa avseenden visat sig vara mindre tillfredsställande. Uppsplittringen av handläggningen av dessa ofta svårbedömbara ärenden på ett stort antal lokala myndigheter har bl. a. lett till en oenhetlig bedömning av likartade frågor. En förbättring i detta hänseende torde, såsom föredragande statsrådet och flera remissinstanser förordat, lämpligen böra ske genom att handläggningen av dessa frågor centraliseras. Eftersom ärendena i första hand får anses vara av studie-social karaktär är det enligt utskottets mening naturligt att stanna för den av statsrådet förordade lösningen, nämligen att flytta över prövningen av principfrågan om utlännings rätt till studiestöd på centrala studiehjälpsnämnden. Genom att behandlingen av ärendena är avsedd att ske inom en för ändamålet tillskapad delegation med representanter för berörda myndigheter och studerandeorganisationer kommer också, såvitt utskottet kan bedöma, ärendenas invandringspolitiska aspekter att bli i erforderlig utsträckning beaktade. Utskottet kan alltså inte dela motionärernas uppfattning att prövningen av dessa ärenden nu bör förläggas till annan instans. Erfarenheterna av det nya systemet bör avvaktas innan frågan om en annan handläggningsordning eventuellt tas upp till förnyat övervägande. Därvid kan också den i motionen upptagna frågan om införande av någon form av besvärsmätt aktualiseras. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i förevarande del.

Som framhålls av föredragande statsrådet och även utvecklas i motionen är det av olika skäl angeläget att studerande från främmande länder får möjlighet att som gäststuderande vistas i Sverige. Förslaget om inrättande av de nya gäststipendierna innebär en väsentlig förbättring av nuvarande stipendiegivning, såväl beloppsmässigt som i fråga om antalet stipendier och tiden för innehav av dessa. Frågan om de nya stipendierna kan anses lämpligt utformade med hänsyn till sitt syfte torde vid behov få aktualiseras av stipendiemyndigheten, Svenska institutet, först sedan någon tids erfarenhet vunnits av det nya systemet. Någon anledning att nu låta utreda denna fråga föreligger enligt utskottets mening inte. Utskottet tillstyrker propositionen även i förevarande del.

I propositionen behandlas även spørsmålet huruvida dokumenterade kunskaper i svenska skall krävas för utomnordisk medborgares rätt till tillträde till högre studier. Enligt statsrådet bör några generella krav

härom inte f. n. ställas upp. I de fall då förkunskaper i svenska av utbildningsmyndigheterna bedöms som erforderliga bör, enligt vad statsrådet uttalar, den som gått igenom kurserna 1—3 i svenska inom ramen för vissa kurser för utländska studerande anses ha dessa förkunskaper. Det förutsätts att utlänning som inte är gäststuderande och som behöver genomgå någon av dessa kurser skall kunna få studiemedel. Utskottet, som ansluter sig till föredragandens bedömning av frågan, utgår ifrån att utbildningsmyndigheterna i samband med anslagsframställningar lägga fram erforderliga förslag i syfte att tillgodose ifrågavarande undervisningsbehov.

Det anförda ger enligt utskottets mening vid handen att en utredning av det slag motionärerna åsyftar inte kan anses erforderlig. Utskottet avstyrker således motionsyrkandet härom.

Rörande frågan om att utsträcka den karenstidsregel om ett år som nu gäller till två år vill utskottet för egen del anföra följande. Propositionens förslag härom bör ses mot bakgrund av den av utskottet i det föregående förordade principen för utlännings rätt till studie-stöd, nämligen att sådan rätt bör tillkomma endast den som kan anses inlemmad i det svenska samhället. Invandrare, som inte tillhör gruppen flyktingar och därmed jämställda och som ej heller har någon direkt familjanknytning till Sverige, bör enligt utskottets mening kunna betraktas som inlemmad först sedan han fått sådan anknytning till vårt land att det klart kan förutsättas att han kommer att stanna här. Utskottet anser det med hänsyn härtill befogat att i dessa fall utsträcka det nuvarande kravet på ett års vistelse och förvärvsarbete för rätt till studie-stöd till två år. Härigenom uppnås också en anpassning till rådande praxis för beviljande av bosättningsstillstånd, vilket normalt sker efter två år. För invandrare, som avser att bedriva studier i Sverige, torde den föreslagna förlängningen av karenstiden även kunna medföra ökade möjligheter att lära sig svenska och över huvud taget nå en bättre anpassning till svenska samhällsförhållanden. Detta innebär i sin tur att vederbörande får större utsikter att kunna bedriva sina studier med framgång. I detta sammanhang må framhållas att av de utländska medborgare, som under senare år beviljats studiemedel — år 1969 var siffran cirka 1 400 — erhöll 35 % studiemedel endast en gång, dvs. för en eller två terminer. Det torde kunna antas att en inte obetydlig del av dessa gått miste om rätten till fortsatta studiemedel därför att de inte uppfyllt kravet på uppnådda studieresultat. Detta har säkerligen i många fall haft sin grund i bristfälliga svenskkunskaper eller allmänna anpassnings-svårigheter. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet propositionsförslaget i denna del. Motionsyrkandet avstyrks.

Motionen tar slutligen upp frågan om studierådgivning och kurativ verksamhet i fråga om de utländska studerandena. Anslagen till den särskilda studierådgivning, som anordnades första gången

under läsåret 1969/70 i anslutning till universitetskurserna i svenska, är enligt motionärerna mycket knappa. En avsevärd utbyggnad av denna studierådgivning liksom av de kurativa insatserna bör enligt motionärerna komma till stånd. I motionen yrkas att Kungl. Maj:t måtte förelägga 1971 års höstriksdag förslaget härom.

I propositionen framhåller föredragande statsrådet att det finns motiv för vidgade studierådgivande och kurativa insatser för utländska studerande. Statsrådet uttalar att det ankommer på utbildningsmyndigheterna att aktualisera förslag härom för kommande budgetår. Enligt utskottets uppfattning får det bedömas som angeläget att en ökad satsning sker på förevarande områden. Med hänsyn till vad statsrådet anfört utgår utskottet ifrån att de förslag i ämnet, som petitamyndigheterna finner skäl att lägga fram, kommer att bli föremål för en positiv behandling. Därmed blir också syftet med motionen i förevarande del i allt väsentligt tillgodosett.

Utöver vad ovan anförts föranleder propositionsförslagen ingen erinran eller särskilt uttalande från utskottets sida.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa

1. att riksdagen antar de vid propositionen fogade förslagen till lag om ändring i studiehjälpsreglementet (1964: 402) samt lag om ändring i studiemedelsförordningen (1964: 401);
2. att riksdagen godkänner de i propositionen angivna riktlinjerna för gäststipendier till utländska studerande;
3. att motionen 1971: 1434 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 maj 1971

På socialförsäkringsutskottets vägnar

ERIC CARLSSON

*Närvarande:* herrar Carlsson i Vikmanshyttan (c), Lundberg (s), Fredriksson (s), Ringaby (m), fröken Sandell (s), herrar Magnusson i Nennesholm (c)\*, Karlsson i Ronneby (s), Mundebo (fp)\*, Björck i Nässjö (m), fröken Pehrsson (c), herr Marcusson (s), fröken Bergström (fp), herrar Gadd (s) och Signell (s).

\* Ej närvarande vid betänkandets justering.

## Reservation

av herr Mundebo och fröken Bergström (båda fp), som ansett

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande, som börjar på s. 6 med orden »Frågan om» och slutar på s. 8 med orden »Motionsyrkandet avstyrks» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Frågan om — — — (=utskottet) — — — skall omfatta. Enligt utskottets mening bör i linje med nuvarande praxis rätten till studiesocialt stöd i första hand göras beroende av utlänningens faktiska anknytning till Sverige. En huvudprincip bör således alltså vara att endast den som kan anses inlemmad i det svenska samhället bör ha rätt till svenskt studiestöd. Som utskottet utvecklar närmare nedan bör kravet på inlemmande — bortsett från gruppen flyktingar och därmed jämställda samt från dem som har direkt familjeanknytning till Sverige — anses uppfyllt beträffande den som vistats och arbetat här i ett år. I likhet med motionärerna anser utskottet det emellertid därjämte angeläget att främja en ökad invandring av studerande och grupper med högre utbildning. Våra högre utbildningsanstalter bör i högre grad än vad som nu är fallet kunna fungera som öppna och aktiva centra för ett vidgat kulturutbyte, ökade forskningsinsatser i internationell samverkan och större internationell förståelse över huvud taget. De i propositionen föreslagna gäststipendierna får ses som en välkommen insats i detta syfte men är enligt utskottets mening inte desto mindre otillräckliga. Som ytterligare stimulansåtgärd borde övervägas att i viss utsträckning utvidga det studiesociala stödet till att gälla även andra invandrargrupper än de förut angivna. Detta förutsätter emellertid någon form av reglering av antalet utländska studerande, som vill påbörja sin vistelse här med studier. Kommittén för utländska studerande lade också fram ett förslag här om, som i princip tillstyrktes av flera remissinstanser. Utskottet, som inte nu anser sig kunna ta ställning till utformningen av en sådan reglering, finner i likhet med motionärerna att frågan bör närmare övervägas.

Till frågan om de nordiska studerandenas ställning återkommer utskottet nedan under avsnittet om den föreslagna förlängningen av karenstiden.

Nuvarande ordning — — — (= utskottet) — — — frågor centraliseras. Utskottet ställer sig emellertid tveksamt till förslaget att prövningen av ifrågavarande ärenden flyttas till centrala studiehjälpsnämnden. I sitt eget remissyttrande har nämnden i likhet med flera andra remissinstanser förordat statens invandrarverk som prövningsinstans. Det har därvid hävdats att ärenden om utlännings rätt till studiestöd främst är av invandringspolitisk natur. Utskottet kan i princip ansluta sig till denna uppfattning men anser att problemet — liksom motionärernas förslag om införande av besvärsmöjligheter — bör utredas närmare innan slutlig ställning tas. I avvaktan härpå vill utskottet inte motsätta sig bifall till propositionen i förevarande del.

Som framhålls — — — (=utskottet) — — — i Sverige. Förslaget om inrättande av de nya gäststipendierna innebär en förbättring av nuvarande stipendiegivning och utskottet är därför berett att tillstyrka det samma. Den föreslagna begränsningen till tre år för innehav av sådant

stipendium framstår dock enligt utskottets mening som alltför snäv. Syftet med den nya stipendieringen måste rimligtvis vara att ge gäststudenten studiefinansiella möjligheter att avlägga akademisk examen. Detta torde med den föreslagna tidsbegränsningen knappast vara möjligt att åstadkomma, eftersom ett av de tre åren torde åtgå för inhämtande av tillfredsställande kunskaper i svenska. Även på denna punkt vill utskottet förorda ytterligare utredning.

Rörande frågan om dokumenterade kunskaper i svenska skall krävas för tillträde till högre utbildning uttalar föredragande statsrådet att några generella krav härom inte f. n. bör ställas upp. En motsatt uppfattning redovisas av kommittén för utländska studerande och av de flesta remissorgan som yttrat sig i frågan, bl. a. universitetskanslersämbetet. Man har därvid pekat på de många studiemisslyckanden som sker och de allmänna anpassningssvårigheter som uppstår till följd av bristfälliga svensk kunskaper. Utskottet instämmer i dessa synpunkter och vill dessutom kraftigt understryka angelägenheten av att svenskundervisningen planeras effektivt och ges tillräckliga resurser.

Med hänvisning till det anförda har utskottet i likhet med motionärerna kommit till den uppfattningen att de frågor, som utskottet nu berört, bör göras till föremål för ytterligare utredning. Utskottet tillstyrker följaktligen motionsyrkandet härom.

Föredragande statsrådet har i propositionen förordat att den i nuvarande praxis tillämpade karenstidsregeln om ett år skall utsträckas till två år. Kommittén för utländska studerande föreslog att kravet på inlemmande skulle anses uppfyllt beträffande den som med vederbörliga tillstånd vistats och arbetat i Sverige under längre tid. Detta förslag mötte kraftigt motstånd bland flera remissorgan, och många av dessa hävdade att den hittills gällande regeln borde bibehållas. Utskottet vill för egen del notera att statsrådet icke anfört något skäl för den föreslagna skärpningen. I en tid av ökad internationalisering och ökad rörlighet över gränserna framstår det enligt utskottets uppfattning som omotiverat att på detta sätt försvåra möjligheterna för utländska medborgare att få svenskt studiestöd. Den nuvarande ettårsregeln anser utskottet innebära en lämplig avvägning av de intressen, som här gör sig gällande. Särskilt för de nordiska studerandena skulle den föreslagna skärpningen vara till nackdel, samtidigt som den motverkar de integrationssträvanden, som kännetecknar förhållandet mellan de nordiska länderna. Förslaget strider enligt utskottets mening mot andan i det nyligen undertecknade nordiska kulturavtalet, där det bl. a. heter att avtalsparterna skall vidga möjligheterna för studerande och andra hemmahörande i ett nordiskt land att utbilda sig och avlägga examen vid de övriga nordiska ländernas utbildningsanstalter. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att den nuvarande ettårsregeln bör bibehållas och att riksdagen i enlighet med motionsyrkandet bör göra ett uttalande härom.»

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med orden »I propositionen» och slutar med orden »väsentligt tillgodosett» bort ersättas med text av följande lydelse:

»I propositionen — — — (=utskottet) — — — kommande budgetår. Enligt utskottets mening är det nödvändigt inte bara att det på sikt sker en kraftigt ökad satsning på den studierådgivande och kurativa verksamheten bland de utländska studerandena. Situationen, som präglas av oacceptabelt många studiemisslyckanden till följd av brister på dessa områden, är också sådan att omedelbara förbättringsåtgärder bör vidtas. Kungl. Maj:t bör därför såsom motionärerna föreslagit redan till 1971 års höstriksdag lägga fram förslag till sådana åtgärder.»

*dels ock* att utskottet under 3. bort hemställa

»att riksdagen med bifall till motionen 1971: 1434

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer

att en utredning tillsätts med uppgift att lägga fram förslag rörande den framtida utformningen av utländska medborgares studiemöjligheter i Sverige i enlighet med vad utskottet anför; samt att förslag föreläggs 1971 års höstriksdag om en utvidgning av de studierådgivande och kurativa insatserna för utländska studerande;

b) uttalar att som villkor för utlännings rätt till studiestöd bör för annan än flykting och övriga i propositionen exemplifierade grupper gälla att vederbörande skall ha vistats och förvärvsarbetat i Sverige under ett år.»